

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН МАМЛЕКЕТТИК ЧЕК АРА КЫЗМАТЫ

Чегарада / На границе

2018-ЖЫЛ, СЕНТЯБРЬ №9 (175)

www.gps.gov.kg

Пограничные службы стран ШОС сверили часы

23 сентября 2018 года в с. Сары-Ой Иссык-Кульской области Кыргызской Республики под председательством кыргызской стороны состоялось шестое заседание руководителей пограничных служб компетентных органов государств-членов Шанхайской организации сотрудничества.

В нем приняли участие представители Республики Индия, Республики Казахстан, Китайской Народной Республики, Кыргызской Республики, Исламской Республики Пакистан, Российской Федерации, Республики Таджикистан, Республики Узбекистан и Исполнительного комитета РАТС ШОС.

Руководители пограничных ведомств стран Шанхайской организации сотрудничества обсудили вопросы обеспечения пограничной безопасности в регионе и обменялись информацией об обстановке на государственных границах государств-

членов ШОС, отметив, что с момента получения Индией и Пакистаном статуса государств-членов ШОС расширились внешние границы Организации, привнесены новые элементы в оперативную обстановку и пограничное взаимодействие.

Участники заседания обсудили и высоко оценили итоги совместной пограничной операции (СПО) компетентных органов государств-членов ШОС, проведенной в 2017 году, а также рассмотрели и одобрили замысел СПО «Солидарность-2019-2021», в которых с 2019 года будут принимать участие Индия и Пакистан.

Подводя итоги заседания, главы пограничных ведомств государств-членов ШОС отметили, что состоявшийся профессиональный обмен мнениями и выработка общих позиций по вопросам противодействия новым вызовам и угрозам на рубежах Организации будут способствовать развитию сотрудничества пограничных служб государств-членов ШОС.

"Проведение в Кыргызстане шестого заседания руководителей пограничных служб компетентных органов государств-членов Шанхайской организации сотрудничества совпало с предсе-

дательством республики в организации и отличается тем, что впервые в его работе приняли участие представители Индии и Пакистан", - заявил журналистам председатель Государственной пограничной службы (ГПС) Кыргызской Республики полковник Уларбек Шаршеев.

Он сообщил, что целью заседания была выработка "новых методов борьбы с терроризмом, экстремизмом и обеспечение пограничной безопасности как в государствах - членах ШОС, так и в регионе ШОС".

"Были подведены итоги пограничных операций "Единство" и определены планы на долгосрочную перспективу, в частности планирование и проведение совместной пограничной операции "Солидарность" на 2019-2021 годы", - сказал председатель ГПС КР.

Он отметил, что с 2019 года Индия и Пакистан присоединяются к участию в совместных операциях, руководство которыми в октябре этого года перейдет к России. До участия в операциях Индии и Пакистана проводились совместные пограничные операции "Единство": в 2017 году операция проводилась под руководством КНР, в 2018 году - Кыргызстана.

"На сегодняшний день можно сказать, что мы достигли успехов в обеспечении пограничной безопасности в регионе ШОС и обеспечиваем ее на высоком уровне, благодаря сотрудничеству и своевременному и взаимодействию", - подчеркнул У.Шаршеев.

В свою очередь директор Пограничной службы Министерства общественной безопасности Китая

генерал-майор Чен Динву заявил журналистам, что проведение совместных пограничных операций "играет важнейшую роль в борьбе с трансграничной преступностью, терроризмом и экстремизмом, и в дальнейшем они будут проводиться, исходя из договоренностей между странами".

"Благодаря этому мы, прежде всего, сохраняем и стабильную обстановку, удалось снизить проявления террористического характера и другие правонарушения, а также успешно контролировать границу", - подчеркнул генерал-майор Чен Динву.

Заседания руководителей пограничных служб компетентных органов государств-членов Шанхайской организации сотрудничества проводятся ежегодно на регулярной основе.

АЛА-БУКАДА ЧЕК АРАЧЫЛАР ЖАҢЫ КОНУШКА КИРИШТИ

2018 жылдын 24-сентябрында Жалал-Абад облусунун Ала-Бука районунун Ала-Бука айылында Ала-Бука чек ара отрядынын аскер кызматкерлерине жаңы салынган батирлердин ачкычын тапшыруу аземи болуп өттү.

Аталган иш-чарага Кыргыз Республикасынын Куралдуу күчтөрүнүн Генералдык штабынын башчысы генерал-майор Р. Дуйшенбиев, КР Мамлекеттик чек ара кызматынын төрагасынын орун басары полковник Д. Сатимов, Ала-Бука райондук администрациясынын жетекчилиги, райондогу укук коргоо органдары-

нын жана күч түзүмдөрүнүн өкүлдөрү, КР МЧКнын Жалал-Абад облусу боюнча башкармалыгынын жетекчилиги менен отряддын өздүк курамы, аскер кызматкерлердин үй-бүлөө мүчөлөрү жана чек-арачы-ардагерлер катышты.

2030 аскер бөлүгүнүн аймагында 24 батирлүү 3 кабаттуу үй салын-

ган. Үйдүн курулуш иштерине каражатты Кыргызстандын ЕАЭБке кирүү алкагында Россия Федерациясы каржылады. Курулушка кеткен жалпы каражат 53 млн. 652 миң сом болгон. Ал эми имараттын курулуш иштери 2017 жылдын апрель айында башталган.

Бул турак-жай үчүн өзүнчө көмүр менен жылытуучу жай курулган. Батирлердин ичинде бардык шарттар каралып, суу ысытуучу аппараттар дагы киргизилген. Ошондой

эле үйдүн алдында жаш балдарга оюн аянтчасы дагы курулган.

Генералдык штабынын башчысы генерал-майор Р. Дуйшенбиев ачылыш аземде сүйлөп жатып чек араны бекемдөөдө комплекстүү иш-чаралардын аткарылышынын маанилүүлүгү, бул аймактагы жана жалпы өлкөдөгү чек ара коопсуздугун жогорулатууну баса белгилеп, аны менен бирге "өлкөнүн аскер жетекчилиги аскер кызматкерлеринин социалдык абалын

жакшыртуу боюнча иштерди мындан ары дагы улантаарын" билдирип өттү.

КР Мамлекеттик чек ара кызматынын төрагасынын орун басары полковник Данияр Сатимов, Кыргызстандын ЕАЭБке кирүү алкагындагы "жол картасына" ылайык 2018-жылы жаңы чек ара комплекстери салынып, анын ичинде чек арачылардын үй-бүлөөлөрү үчүн дагы үйлөр салынгандыгын айтып өттү.

«Чек арачылардын жаңы үйлөрү – бул бардык шарттары каралган заманбап батирлер. Кыргызстандын мамлекеттик чек арасын коргоо тапшырмасын алган аскер кызматкерлибизди үй менен камсыз кылуу жана мындай чек ара инфраструктураларынын курулуштарын жүргүзүү мындан ары дагы уланмакчы. Жакынкы арада Талас жана Чүй облусундагы чек арачылар батирлүү болмокчу», - деп ишендирди полковник Д. Сатимов.

Чек ара пресс.

МЕКЕНЧИЛДИККЕ ТАРБИЯЛОО МЕКТЕПТЕН БАШТАЛАТ

2018 жылдын сентябрь айынын башында "Билим күнүнө" карата чек арачылар эки мектепке "Жаш чек арачы" класстарын ачышты.

Орто мектептердеги мындай класстын жасалгалары жана оңдоо иштери КР МЧК офицерлеринин демилгеси менен башталып, аны аяктоого Россия Федерациясынын чек ара кызматынын ыкчам чек ара тобунун офицерлери чоң салым кошуп, үлгүлүү класс биргеликте бүткөрүлгөн.

1-сентябрь күнү Каракол шаарындагы №5-орто мектебинде ачылган "Жаш чек арачы" класстын ачылыш аземине КР МЧКнын Ысык-Көл облусу боюнча башкармалыгынын жетекчилиги, Россиянын кеңешчи тобунун офицерлери, Каракол шаарынын билим берүү администрациясынын өкүлдөрү, мектептин мугалимдери жана окуучулары катышты.

Бул салтанаттуу иш чара кызыл лентаны кесүү менен башталып катышуучулардын куттуктоо, каалоо сөздөрү менен коштолду. Алгач сөздү Россия чек арачыларынан полковник Эрик Токтосунов алып, ал мектеп окуучу-

ларын билим күнү майрамы менен куттуктап мектептин директору Клара Курбановага мугалимдер келечек муунду тарбиялоодо эбегейсиз эмгек кылып жаткандыгын баса белгилеп Россия Федерациясынын Кыргызстандагы чек ара кызматынын ыкчам чек ара тобунун жетекчилигинен "Ыраазычылык кат" тапшырды.

Ысык-Көл чек ара башкармалыгынын башчысынын орун басары полковник А. Касымбеков чек арачылар жаш муунду патриоттукка тарбиялоодогу кызматташуу мындан ары дагы үзгүлтүксүз жүргүзүлөөрүн баса белгилеп: "Ар бир жараан үчүн өз мекенине ак ниет кызмат кылуу - атуулдук милдет, ал эми аскерге баруу эр жигиттин парзы. Андыктан мындай класстар балдарга туура багыт берет деп ишенем", - деди.

Ушундай эле иш-чара 4-сентябрь күнү Баткен облусунун Кадамжай районуна караштуу Кызыл-Булак айылындагы №37-Молдо Нияз

мектеп гимназиясында дагы "Жаш чек арачылар" класстын ачылышы болду.

Жаш чек арачылар классы жаштарды, анын ичинде мектеп окуучуларын Мекенчилдикке тарбиялоо, алардын патриоттуулук сезимин ойготуу жана өсүп келе жаткан муунду Ата-Мекенди коргоо аскердик кызматка тартуу максатында Россия Федерациясынын Кыргызстандагы Ыкчам чек ара тобунун офицерлеринин колдоосунда жана аталган мектепти аяктап, азыркы учурда Кыргыз Республикасынын Мамлекеттик чек ара кызматында кызмат өтөп жаткан аскер кызматкерлеринин демилгеси менен ачылды.

Демилгечилердин бири аталган мектептин 1992-жылкы бүтүрүүчүсү, азыркы учурда Мамлекеттик чек ара кызматында кызмат өтөп жаткан полковник Жеңишбек Жаббаров биринчи болуп сөз сүйлөп, өз сөзүндө: класстын ачылышы менен мектептин мугалимдер жамаатын жана окуучуларды куттуктап, жаштарды Мекенчилдикке тарбиялоодо бул класстын түрткүсү чоң болоорун белгилеп кетти.

Ал эми Россия Федерациясынын Кыргызстандагы

Ыкчам чек ара тобунун өкүлдөрү подполковник Алексей Тонилин жана подполковник Андрей Мокин бул классты ачуунун максаты мектеп окуучулардын патриоттуулук сезимин гана ойготпостон, чек ара кайтаруу тарыхы, түптөлүшү, анын басып өткөн жолу менен таанышып келечек муунга баатырларча эрдик көрсөткөн чек арачылардын атын өчүрбөй эстеп жүрүүгө шарт түзөөрүн, ошону менен мындан ары мектеп окуучуларына окуу жадыбалдары менен жардам берип тураарын белгилеп айтып өтүштү.

Өз учурунда аталган мектептин директору Фарида Кочкорова бул классты ачылуусун уюштурган чек арачыларга ыраазычылык билдирип, бул мектепти аяктап, азыркы учурда өкмөттүн ар кайсы органдарында иштеп жатышкан бүтүрүүчүлөрү менен сыймыктанаарын баса белгиледи. Ошону менен бирге эле бул класстын ачылышы аскерге чейинки даярдык сабагынын сапатын жогорулатып, мектеп окуучуларынын Мекенди коргоого болгон кызыгуусунун өсөөрүн билдирди.

А. Ажиев.

Караколдо жаш жоокерлер ант берди

2018 жылдын 22-сентябрында КР Мамлекеттик чек ара кызматынын Ысык-Көл облусу боюнча башкармалыгынын базасында жаш жоокерлери аскердик ант беришти.

94 жаш жоокер Ата-Мекенди коргоого ант берээр алдында бир айлык жаш жоокердин окуу курсунан өтүп, аскердик кызматтын өзгөчөлүгү менен таанышат.

Салтанаттуу иш-чарага КР МЧКнын Ысык-Көл облусу боюнча башкармалыгынын башчысы полковник Руслан Закиров, жергиликтүү бийлик органдарынын өкүлдөрү, ардагерлер жана жоокерлердин туугандары катышты.

Полковник Р. Закиров өз сөзүндө ар бир жаш жаран үчүн чек арада кызмат өтөө – бул өлкө алдында чоң жоопкерчилик деп белгиледи. "Мекенге кызмат кылуу – эр-азаматтын милдети. Биздин Мекенибиздин чектерин кайтаруу менен биз өлкөбүздүн эгемендүүлүгүн жана биримдигин коргойбуз, андыктан ар бир чек арачы чек арада кыраакылык менен кызмат өтөп, мамлекеттик чек араны коргоо жана кайтаруу Кыргыз-

станда тынчтыкты жана бакубаттуулукту камсыздоого мүмкүнчүлүк берээрин унутпаш керек", - деген насаатары менен бөлүшүп өттү башкармалыктын башчысы полковник Руслан Закиров.

Аскердик ант берген жоокерлерди иш-чаранын коноктору да куттукташты. Насаат сөздөрүндө ардагерлер жана ата-энелер жаш чек ара сакчыларына ийгиликтүү кызмат өтөөнү каалашты.

Жаш жоокердин окуу курсунан өтүү убагында жаш жоокерлер мамлекеттик чек араны кайтаруу боюнча теориялык билим алышып, ок атуу, саптык, тактикалык даярдыктардын негиздерин окушат.

Аскердик ант берген жаш жоокерлер мындан ары республиканын түндүк аймагындагы кыргыз-казак жана кыргыз-кытай мамлекеттик чек арасында кызмат өтөшөт.

С. Абдыкариева.

МЕКЕН ТИЛИН ЫЙЫК ТУТУП САКТАЙЛЫ

Жакында Кыргыз Республикасынын Мамлекеттик чек ара кызматынын 2026 аскер бөлүгүндө “2018-жыл-Аймактарды өнүктүрүү жылынын” алкагында 23-сентябрь-Кыргыз Республикасынын Мамлекеттик тил күнүнө арналган “Кыргыз элинин улуттук тили-улуттук маданияттын очогу” аттуу иш чара салтанаттуу түрдө белгиленди.

Бул күнү аталган аскер бөлүгүнүн клубу өзгөчө жасалганып, дубалга Кыргыз Республикасынын Мамлекеттик тил гимни, кыргыз тилинин өнүгүшүнө жана калыптанышына зор салым кошкон улуу инсандар жөнүндө маалымат, кыргыз тилиндеги жөндөмөлөр, татаал сүйлөмдөр, фонетика, синтаксис жана башка жазуу эрежелерине арналган баннерлер илинген.

Иш чара Кыргыз Республикасынын Мамлекеттик тил гимни менен салтанаттуу ачылып, алгач сөз Кыргыз Республикасынын Мамлекеттик чек ара кызматынын Тарбия иштери боюнча башкармалыгынын башчысы полковник Раимбек Турдалиевге берилип, ал өз сөзүндө салтанаттын катышуучуларын кыргыз тил майрамы менен куттуктап, кыргыз тилинин маани-маңызына кеңири токтоло кетти:

– 1989-жылы 23-сентябрь күнү кыргыз тили кыргыз элинин мамлекеттик тили

деген атайын мыйзам чыгып, ошол 29 жылдан бери тил күнүн майрамдап келе жатабыз. Тарыхка кылчайсак, кыргыз тилин өнүктүрүүгө салымын кошуп, кыргыз тили үчүн жан үрөп, кыргыз эли эгемен болсун, өзүнүн тилин, өз маданиятын жоготпосун деп күйүп бышкан инсандар көп болгон. Алар мындай аракеттери үчүн учурунда куугунтукка кабылган учурлар да болгон. Ал эми бүгүн биз эгемен өлкө катары өз тилибизге өзүбүз ээбиз дегенибиз менен, тилекке каршы, аны тиешелүү деңгээлде өөрчүтө албай жатабыз. Интернет булактарынан карап көр-

сөк дүйнө жүзүндө 40 миңден ашуун тил бар экен. Акыркы 20-21-кылымдардын ичинде анын ичинен 700 тил жок болуп кетиптир. Ошондуктан, кыргыз тилибиз биздин элибиз сыяктуу эле сыйлоого, аяр мамиле кылууга, урматтоого, аны дайыма пайдаланууга муктаж экен. Мен бардыгыңыздарды кыргыз тилин сыйлоого, өз эне тилибизде сүйлөй билүүгө чакырат элем. Азыр ар бир эле эгемен мамлекеттин өзүнүн гимни, герби, туусу, мамлекеттик чек арасы бар болушу зарыл экени белгилүү. Ошонун бардыгы бар болуп, анан мамлекеттик тили болбосо ал мамлекет мамлекет эмес. Эгер мамлекеттик тилде ал мамлекеттин жарандары сүйлөй билбесе, ал мамлекет мамлекет эмес. Алыс барбай эле Россиянын курамындагы айрым майда улуттарды алалы. Акыркы жылдары алар улут катары таанылбай жок болуп баратат, себеби, алар өз тилин унутуп, өз маданиятын унутуп баратышат.

Ошондуктан, биз азыртадан балдарыбызды өз эне тилинде сүйлөөгө үйрөтүп, өзүбүз да кыргыз тилинде сүйлөп, кыргыз тилин сүйө билели. – деген чакырык менен Р.Турдалиев куттук сөзүн жыйынтктады.

Кийинки куттуктоо сөзүн И.Арабаев атындагы Кыргыз мамлекеттик университетин профессор, филология илимдеринин доктору Аида Эгембердиева сүйлөп, өз сөзүндө аскер кызматкерлерин, алардын үй-бүлөө мүчөлөрүн кыргыз тил майрамы менен куттуктап, бул майрам көптөгөн майрамдардын бири катары сезилгени менен биздин элибиздин, улутубуздун тагдырын чечкен күндөрдүн бири, эгемендүүлүктү алганга чейинки алгачкы жеңиши, алгачкы ийгилиги экендигин баса белгиледи.

– Кыргыз тили боюнча мыйзам 2004-жылы Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин мыйзам чыгаруу жыйыны тарабынан жаныланып, анда кыргыз тили мамлекеттик тил, ал эми орус тили расмий тил катары жарыяланган. “Жакшы тилек-жарым ыры” демекчи, мыйзам кабыл алынгандан кийинки 29 жыл ичинде кыргыз тил жаатында көп иштер жасалганы, тилге карата мамиле кыйла өзгөргөнү анык. Ал эми маселенин экинчи жагы кандай? Эгерде 1940-жылы атактуу тилчи К.Карасаевдин жардамы менен К.Юдахин түзүп, 1965-жылы жарык көргөн кыргызча-орусча сөздүктө 40 миңге жакын сөз бар деп белгиленсе, 2000-жылдагы белгилүү жазуучу Аман Саспаев тарабынан жарык көргөн кыргызча-кытайча, кытайча-кыргызча сөздүктө 60 миң сөз бар экени белгиленген. Бул биздин эне тилибиздин байлыгын көрсөтүп жатат. Кыргыз тили илимге ылайыксыз тил дешет. Ал эми чындап келгенде анын илимдин кайсы тармагына болбосун ылайыкташтырып колдонууга толук мүмкүнчүлүгү бар.

Бир тилде 40 миң, 60 миң сөздүн бары бул чоң маселе, бирок биздин лексикабызда бүгүн канча сөз бар, аны биз билбейбиз, себеби тилибиз тарып, азайып баратат. Буга түздөн түз бүгүнкү дүйнөлөшүүнүн, интернеттин, чөнтөк телефондун кесепеттери тийүүдө. Эсиңиздерге салсаңар, биз эгемендүүлүктү ала элек, эркиндигибиз чектелген бала кезибизде абал кандай эле, тил маселеси кандай эле? Эң жөнөй мисал, биз бала кезде кат жазышуу бар болчу. Кат жазууда сөздөрдүн улуусун, сулуусун издешчү. Кат жазган кызга жаксын деп балдар катын сулуулап он жолу көчүрүп жазышчу. Аны менен кол жазмасы оңолчу. Сөздүн көркөмүн издеп сүйүү ырларын кошушчу. Сүйүү лирикасына көп кайрылган О.Султанов, Ж.Мамытовдордун китеби өспүрүм балдар үчүн эң баалуу китептер болчу. Ыр таппай калса өздөрү ыр жазып чыгармачылыгын өстүрүшкөн. Азыркы белгилүү акындардын чыгармачылыгы ошол ыр жазуудан, кат жазуудан башталган. Ата-эне балдарына балдары ата-энелерине аскерден, окуудан кат жазышчу. Ал эми азыркы, телефон, СМС, жаргон сөздөр, эч бир романтика жок. Чөнтөк телефондорубузду жыйыштырып бир күнү бардыгыбыз жакындарыбызга кат жазып көрбөйлүбү, бул кандай жагымдуу болмок. Буларды айтып атканымдын себеби, тилдин сакталышына бардыгыбыз салым кошо алабыз. Тилди сактоо, тилдин келечеги жогорку жакта олтургандардын иши эмес. Үйдө кандай тарбия берилсе баланын келечеги ошого жараша. Тилди билбегендик-көркөм адабият окубагандык, ата-эне менен баланын ортосундагы диалогдун жоктугу. Мурда бир үйдө эки-үч муун чогуу жашачу. Азыр жаштар ата-энелерден бөлүнүп жашаганга шашат, бул да тилдин өнүгүшүнө таасир берет. Ата-энелерибиздин тили байыраак болчу, биз алардан чоркокпуз, балдарыбыз андан чоркок, небелерибиз мындан да чоркок

болушат, тил ошентип жоголот. Ошондуктан, китеп окууну, чай үстүндө сүйлөшүүнү, эски салт-санааларды калыбына келтириш керек. Бул ар бирибиздин колуубуз. Сиздердин өзүңүздөрдүн жоопкерчиликти түйшүгүңүздөргө кошуп эне тилине карата ушундай иш чара уюштуруп, анын тагдырына жан тартып жатканыңыздардын өзү адам кубанаарлык көрүнүш. – деп баса белгилеген тилчи-окумуштуу А.Эгембердиева аскер кызматкерлерине жакшы каалоо-тилектерин жолдоду. Мындан соң И.Арабаев атындагы мамлекеттик университеттин студенттери Айдина Элмирбек кызы, Зуура Нарынбек кызы, Чолпонай Кубатбековалар куттук сөздөрүн сүйлөшүп, эне тили жөнүндө ырларды окушса, Бакыт Самудинов манас айтып, көрүүчүлөрдүн мактоосуна арзышты.

Иш чарада Кыргыз Республикасынын Мамлекеттик чек ара кызматынын Чүй облусу боюнча чек ара башкармалыгынын штаб башчысы полковник Кубанычбек уулу Жоодарбек жыйынтыктоо сөзүн сүйлөп, 2026 аскер бөлүгүнүн башкармалыгынын башчысынын жана өзүнүн атынан эне тили күнү менен салтанаттын катышуучуларын кызуу куттуктап, өз эне тилибизди сыйлабасак, башка улуттардан, башка элдерден сый-урмат көрө албастыгыбызды баса белгилеп, чек ара кызматынын ыр-бий ансамблине шаттуу майрам уюштуруп бергендери үчүн ыраазылык билдире кетти.

Ошондой эле иш чараны уюштурган аталган аскер бөлүгүнүн клуб башчысы прапорщик Аксана Токтобаева иш чаранын катышуучуларын тил майрамы менен куттуктап, эне тилин билүүгө, чын жүрөктөн сүйүүгө чакыра кетти.

Иш чара Кыргыз Республикасынын Мамлекеттик чек ара кызматынын ансамблинин таланттуу ырчыларынын аткаруусундагы патриоттук ырлар менен коштолду.

К.Эсеналиева.

Роза Отунбаева Баткенде чек арачылар менен жолукту

Экс Президент, “Роза Отунбаеванын демилгеси” Эл аралык коомдук фондунун негиздөөчүсү Роза Отунбаева, Баткен облусуна болгон иш сапарында, алгач Баткен чек ара отрядынын Чоң-Кара чек ара заставасындагы жоокерлер менен жолугушту.

Бул жолугушууга Роза Отунбаева менен бирге КРнын Өкмөтүнүн Баткен облусундагы ыйгарым укуктуу өкүлү Абиш Халмурзаев, КР МЧКнын Баткен облусу боюнча башкармалыгынын башчысы полковник Замирбек Мийзиев келишти.

Экс президент жоокерлерге атайын дасторкону менен келип, үй тамактарын жана таттууларды жайып, чай үстүндө баарлашуу кызыктуу өттү. Роза айым мекен чегинде,

мамлекеттин коопсуздугун коргоого чоң салым кошуп жаткан жоокерлерге ыраазычылык билдирди.

Жолугушууда акын Мирлан Самыкочо, өзүнүн жана белгилүү акындардын чек арачыларга дем берүүчү ыр саптарынан көркөм окуп, адабий чөйрөдөгү жаңылыктар менен бөлүштү. Өз кезегинде заставанын жоокерлери мекенге арналган чыгармаларды гитаранын коштоосунда аткарып, келген конокторго жакшы маанай тартуулай алышты.

Жай форматта өткөн жолугушуудан соң, Роза Отунбаеваны полковник З.Мийзиев чек ара заставасындагы жоокерлер үчүн түзүлгөн шарттар менен тааныштырды.

С. Абдыкариева.

ТИЛ, ДИЛ, КААДА САЛТ - УЛУТТУ ТҮПТӨГӨН ПАЙДУБАЛЫ.

Кыргыз Республикасынын Мамлекеттик чек ара кызматынын 2063 аскер бөлүгүндө 23-сентябрь-Мамлекеттик тил күнүнүн алкагында “Жоокерлерди тарбиялоодо кыргыз элинин мурастары” аттуу темада иш чара болуп өттү.

Иш чарага Кыргыз Республикасынын Мамлекеттик чек ара кызматынын Тарбия иштери боюнча Башкармалыгынын башчысы, полковник Раимбек Турдалиев, аталган кызматтын Ардагерлер кеңешинин төрагасы запастагы полковник Чолпонбек Буржуев, “Баткен жоокерлери” Республикалык комитетинин төрагасы Сатыбек Молдалиев, “Жоокерлер эзелери” Республикалык комитетинин төрайымы Уулкан Байгубатова, аскер бөлүгүнүн жетекчилиги, Аялдар кеңешинин мүчөлөрү жана жоокерлер катышты.

Иш чараны полковник Р.Турдалиев ачып, күн тартиби менен тааныштырды.

Алгач сөз Ч.Буржуевге берилип, ал өз сөзүндө учурда көптөгөн улуттар өзүнүн тилин, каада-салтын жоготуп жатканынын себеби, ошол өз эне тилин, каада-салтын унутта калтыргандыгында экендигин, кыргыз элинин жаштары да акыркы жылдары башка улуттардын үрп-адаттарын, маданиятын пир тутуп кетип жатканын, мунун акыры барып улуттун жок болуп кетишине алып келээрин баса белгиледи:

–Тарыхты карап көрсөк көптөгөн элдер улут катары жоголуп кетип жатат. Себеби, биз ата-бабаларыбыздан калган тилибизди, каада-салтыбызды колдонуп, багып кете албай, башка тилдерди, салттарды жакшы кабыл алып жатабыз. Бир кезде Александр Македонский айткан “цыган эли эч качан жоголбошу керек, бул элге бүт дүйнө жүзүндө бир да чек ара тоскоолдук кылбашы керек” деп. Мына ошондуктан, цыган элинин күчү-мамлекети жок болсо да тилин, цыгандык духунрухун, каада-салтын, тилин сактап калган үчүн, балдарын өз каада-салтында тарбиялаган үчүн бүгүнкү күнгө чейин сакталып келатышат. Ал эми биз 70 жылдын ичинде өзүбүздүн тилибизди, каада-салтыбызды жоготуп ала жаздадык. Тил, дил, каада – салт - мына ушул үчөө улутту улут катары сактап калчу пайдубал - деп баса белгиледи ардагер.

Ардагерлер кеңешинин төрагасы белгилегендей, кыргыз элинде жоокерлерге карата да каада-салты болгон. Баланы кичинекей кезинен тарбиялоо, балага төрөлгөндөн тартып мээрим төгүү, жаныбарларга салыштырып эркелетүү (күчүгүм, жолборсум, кулум, балапаным ж.б.) менен баланын жаратылышка

болгон сүйүүсүн арттыруу, “бешиктеги баланын бек болоорун ким билет”, “карындагы баланын кан болоорун ким билет”, “болоор бала богунан” деген сыяктуу макал-лакаптар аркылуу балага сый-урмат көрсөтүү, кичинекей балага маани бербей койбой “ал бек болуп калышы мүмкүн” деп, ар бир балага сый мамиле кылууга үйрөткөн. Аларды кандай тарбиялоо керек, эркек баланы күрөшкө үйрөтүү, жоокерликке даярдоодо эң оболу күрөшкө, андан соң жаа атууга, жамбы атууга, ат чапканга үйрөткөнү, ата-эне ар бир баласын кыялына жараша тарбиялаганы, “ордо” оюнуна үйрөткөнү, бала эмнеге шыктуу болсо ошого тарбиялоо керектиги, айтор, бардыгы кыргыздын каада-салтында болгон. Күрөштүн салтында “аганы көтөрүп чаппа, таякеге кол көтөрбө” деген эреже болгон. Азыр ал эрежени жаштар унутта калтырып бараткандай.

--Татыктуу жоокер болуш үчүн жоокер эң оболу өзүн, өзүнүн тилин, дилин, каада –салтын коргой билиши керек. Эне тилибизди сактап калыш үчүн “Манасты” окушубуз зарыл. - деп жыйынтыктады сөзүн Ч.Буржуев.

Баланы тарбиялоо эне сүтүнөн башталгандай эле аскерлерди патриоттук духта, мекенчилдикке тарбиялоодо “Жоокерлер эзелери” Республикалык комитетинин орду чоң. Иш чарада сөз сүйлөгөн “Жоокерлер эзелери” Республикалык комитетинин төрайымы Уулкан Байгубатова кыргыз элинин каада-салтында адамдардын бири-бирине сый мамиледе болуусуна тарбиялаган нерселер өтө көп экендигин, ошол каада-салттын унутта калып бараткандыгынан улууларга, аялзатына болгон сый мамиле да жоголуп баратканын, коомдогу аялдын, үй-

бүлөөдөгү эркек-аялдын орду жөнүндө ойлору менен бөлүшө кетти.

Иш чарада “Баткен жоокерлери” Республикалык комитетинин төрагасы С.Молдалиев сөз сүйлөп, жоокерлердин аскердик кызмат өтөөдөгү милдеттерине кыскача токтолду. Ал өз сөзүндө жоокердин башкы милдети - Жобону аткаруу, командирдин сөзүн угуу экендигин баса белгиледи.

- Албетте, аскердик кызматта командирдин айтканын, Жободо жазылган нерселерди аткаруу мыйзам. Ал эми жашоодо кыргыз жигити мыйзам катары жети атасын билүүсү зарыл. Жети ата-кыргыз элинин чон философиясы, биздин тарыхыбыз бар, тилибиз бар, өзүбүздүн туубуз, тамгабыз бар, тарыхыбыз абдан чоң тарыхтарга кирет. Ошол тарыхыбызды окуп үйрөнүшүбүз керек. Аны байгытып, ата-бабаларыбыздан калган каада-салтыбызды сактап, жашообузда туура пайдаланышыбыз зарыл. Таза жашап, так, туура сүйлөп, салтыбызды унутпасак кыргыз эли жоголбойт. Эрдик эч качан унутулбайт. Эрдикти эл баалайт. Ар бир жоокер өзүнүн милдетин так аткарса, уурдабаса, качпаса, мыйзамды так аткарса ал ак эмгеги качан болсо да бааланбай койбойт. Биздин жаштар аман болсо, бардыгы жакшы болот, деп белгиледи полковник.

С.Молдалиев Баткен коогалаңында башынан өткөндөргө токтолуп, жоокерлерге коогалаңда болгон окуялар жөнүндө кеңири баян куруп берди.

Иш чараны жыйынтыктап жатып, полковник Р.Турдалиев кыргыз тилинин, кыргыздын каада-салтынын маани-маңызына кеңири токтолуп өтүп, аскер бөлүгүндө ачылып жаткан кыргыз тил бөлмөсүнө белегин тапшырды.

Мындан соң иш чаранын катышуучуларын МЧК 2063 аскер бөлүгүнүн тарбия иштери боюнча командиринин орун басары майор Айбек Кадыралиев кыргыз тил бөлмөсү менен тааныштырып чыкты.

А.Кадыралиевдин айтуусу боюнча кыргыз тил бөлмөсү МЧК 2063 аскер бөлүгүнүн командиринин демилгеси менен уюшулган. Аскер бөлүгүндө кыргыз тилине чоң маани берилгендиктен, ага сентябрь айынын эле бир күнү арналбайт. Жогорку башкармалык тараптан кыргыз тилин өнүктүрүү боюнча келген тапшырмалардан сырткары да бир катар иштер алынып барылат. Жоокерлер жана өздүк курам менен кыргыз тили боюнча иш алып барууда жыл бою жуманын бир күнү кыргыз тилине арналып, башка тилди кошпой кыргыз тилинде таза сүйлөө күнү уюштурулган. Ошондой эле иш кагаздары жалаң кыргыз тилинде алынып барылат.

– 23-сентябрь – Кыргыз тил күнүнө арнап иш чара өткөрүү жөнүндө сөз болгондо кыргыз тил бөлмөсүн ачуу идеясы аскер бөлүктүн командирин полковник Хасанбай Юнусов тарабынан жаралган идея болду. Анын демилгесин аскер бөлүктүн Аялдар кеңеши да колдоп, ал бөлмөнү жабдуу жагына чоң салымын кошушту. Бул демилгени колдогонубуздун себеби, командиринин бизде кызматын өтөп жаткан жаш жоокерлер эс алуу убагында бош туруп, үй шартында эс алсын деген ниети бардыгыбызга жакты. Бөлмөнү ачыш үчүн кыргыздын каада-салтын улоо максатында аскер бөлүктүн жалпы өздүк курамы үйлөрүнөн илгерки кыргыздын улуттук буюм-тайымдарын алып келишти. Мындан сырткары, аскер бөлүктүн Аялдар кеңеши чоң колдоо көрсөтүп, эне катары болгон мээримин, аялзатына таандык сапаттарын арнап иш алып барышкан үчүн бөлмө кадимки ата-эненин төрүндөй болду десек жаңылышпайбыз. Кыргыз эли “атын атаса куту сүйүнөт” дейт эмеспи, анын сыңары, мен да кыргыз тил бөлмөсүнүн ачылышына чоң салымын кошкон айымдардын атын атай кетсем, аскер бөлүктүн Аялдар кеңешинин төрайымы прапорщик Аида Жакыпбекова, Наргиза Темиркулова, Жамиля Эрежепова, Канайым Майрамбекова, Самара Атокурова, Ольга Богатова, Наргиза Темиркулова, Сугатчиева,

Омуралиевалар. -деп баса белгиледи А.Кадыралиев.

Аталган аскер бөлүктүн Аялдар кеңешинин төрайымы Аида Касмалиеванын айтуусу боюнча бөлүктө кызмат өтөп жаткан айымдар аскердик кызматын өтөп жаткан жаш жоокерлерге энелик мээрим төгүү менен алардын кызматында болгон оорчулуктарды жеңилдетүүгө аракет кылып келишет. Жоокерлердин аскер бөлүктө өткөн күндөрү жакшы элестер менен эстеринде калуусу үчүн Аялдар кеңеши болгон аракетин көрүшүп, жоокерлердин эс алуусун үй шартындагыдай кылуу максатында кыргыз бөлмөсүн өздүк курамдын колдоосу менен ачышкан.

--Бүгүн кыргыз тил майрамына карата өздүк курамдын күчү менен чакан концерт уюштуруп жоокерлерге, өзүбүзгө кичинекей майрам тартуулап, кыргыз тилинин, кыргыз элинин каада-салтынын баалуулугун жаш жоокерлерге жеткирели дедик. Бул бөлмө кыргыз тил бөлмөсү деп аталганы менен биз ал бөлмө супсак болбосун деп бөлмөдө кадимки үйдөкүдөй шарт түзгөнгө аракет кылдык. Себеби, биз аскер кызматкери болгонуубуз менен ар бирибиз энебиз. Биздин да балдарыбыз жоокер болушат. Ошондуктан, ар бир жоокерге балабызга жасагандай мамиле кылып, алардын эс алуу убактысында оор өтүктөн бошонуп, үйүндөкүндөй жылуужумшак жерге бутун керип, кыргыз төшөккө, шырдакка олтуруп эс алсын дедик. Улуттук аспаптарда ойноп, комузда кол ойнотуп, күү чертип, ырдап, улуттук оюндарды ойногонуна шарт түзгөнгө аракет кылдык, өз колубуз менен төшөктөрдү тиктик, сүрөт тарттык, үйүбүздөн кыргыз тилине, кыргыздын каада-салтына тиешелүү нерселерди алып келдик, айтор бардык нерсени өз күчүбүз менен бүтүрдүк. – дейт Аида айым.

Кыргыз тил бөлмөсү менен таанышуу Аялдар кеңешинин жана жоокерлердин күчү менен даярдалган чакан концерт менен коштолду. Концерте кыргыз тилине арналган ырлар окулуп, Манас айтылып, жоокерлердин аткаруусунда интермедия коюлуп, иш чаранын соңу жылуу баарлашуу, пикир алмашуу менен жыйынтыкталды.

КР МЧК Квалификацияны жогорулатуу борборунун башчысы полковник Кайрат Чукушев:

“ЗАМАНБАП БИЛИМ БЕРҮҮ МЕКЕМЕСИ ЖАРАЛДЫ”

ра даярдоо жана квалификациясын жогорулатуу боюнча коюлган тапшырмаларды аткарат деген чечими кабыл алынган. Ошол күндөн тартып КЖБ өз милдетин так аткарып келүүдө.

– Квалификацияны жогорулатуу борбору бүгүнкү күндө кандай иштерди алып барууда, учурда борбордо кандай курстар иш алып барууда?

– Бүгүнкү күндө Квалификацияны жогорулатуу борбору КР МЧК бирден-бир билим берүү жана чек ара кызматкерлеринин билимин жогорулатуу бирдиги болуп эсептелет.

Азыркы учурда Кыргыз Республикасынын Мамлекеттик чек ара кызматынын төрагасынын буйруктарынын жана тапшырмаларынын негизинде КЖБ педагогикалык жамааты чек арасы аскер кызматкерлеринин профессионалдык даярдыгынын жана кесиптик жагынан квалификациясын жогорулатуу багытында ар тараптуу иш-чараларды алып барууда. Тактап айтканда, бүгүнкү күндө Мамлекеттик чек ара кызматынын катарындагы офицерлердин профессионалдык деңгээлин, даярдыгын жогорулатып, ар тармактагы кенже адистерди даярдап келүүдө. Орто эсеп менен алганда жылына 8 курстук окуу, 240 аскер кызматкери, 2 жыйын 60 аскер кызматкери жана ар жыл сайын 25 жаш офицер Кыргыз Республикасынын Куралдуу Күчтөрүнүн аскер институтунда чек арасы багыты боюнча даярдалып, анык аскердик кызматын улантуу үчүн Кыргыз Республикасынын Мамлекеттик чек ара кызматынын аскер бөлүктөрүнө жиберилет. Ошол эле учурда 2 жыйын 230 жогорку билимдүү, мөөнөттүү аскердик кызмат өтөгөн аскер кызматкерлери биринчи офицердик “запастагы лейтенант” наамын ыйгаруу менен өткөрүлүүдө. КЖБ Мамлекеттик чек ара кызматынын өздүк курамынын квалификациясын жогорулатуу менен мамлекеттик чек араны кайтарууга өзүнүн бирден бир зор салымын кошуп келет.

Окуу процессин жогорку деңгээлде уюштуруу жана ишке ашыруу максатында КЖБ штатында төмөнкү курстар уюшулган. Булар:

Чек ара ишмердүүлүгү курсу. Ал кесипке үйрөтүүчү курс болуп, КР МЧК аскер кызматкерлеринин бардык категорияларын даярдоонун негизин түзөт. Себеби, бул багытта аскер кызматкерлерин даярдоо мамлекеттик чек араны кайтарууда эң башкы болуп эсептелет. Чек ара ишмердүүлүгү курсунун окутуучуларынын курамынын жана КР МЧК КЖБ өздүк курамынын иши билим алып жаткандарга мамлекеттик чек араны кайтаруу боюнча атайын билим берип, ыкмаларга жана билгичтикке үйрөтүү болуп саналат.

Кенже адистерди даярдоо боюнча курсу чек ара кадрларын даярдоонун жалпы системасында маанилүү ролду ойнойт. Аталган курс чек ара бөлүктөрүнүн адистерин алардын функционалдык милдеттерин аткарууда зарыл болгон билим менен толук камсыздайт.

Кинология курсу мамлекеттик чек араны кайтарууда жана анын коопсуздугун камсыз кылууда башкы ролду ойногон багыттардын бири болуп саналат. Курстун башкы ишмердүүлүгү болуп, кызматтык иттердин эсебин алуу, асыл тукум иттерди өстүрүү, отчеттук документтерди даярдоо, кинологияга тиешелүү окуу процессин уюштуруу жана ишке ашыруу. Ал эми эң башкы милдети-кызматтык иттерди үйрөткөн кинолордору-кенже адистерди сапаттуу даярдоо.

Курсанттарды даярдоо курсу (Бишкек шаарында орун алган) өз ишмердүүлүгүн 2016-жылдын январь айынан тартып баштаган. Аталган курс Советтер Союзунун Баатыры генерал-лейтенант К.Усенбеков атындагы КР Куралдуу Күчтөрүнүн Аскер институтунун курсанттарын “Чек ара ишмердүүлүгү” багытында даярдоодо 4 жылдык окутуу боюнча иш алып барат.

– Чек арачылардын кесибин жогорулатууда өнүккөн өлкөлөрдүн тажрыйбасы колдонулуудабы жана кандайча?

– Учурдагы заман билимдин жана технологиянын заманы болуп эсептелет. Ошол себептен КЖБ башка мамлекеттердин окуу жайларындай эле алдынкы заманбап методикаларынан жана технологияларынан артта калбоосу абзел. Борбордо кызмат өтөп жаткан офицерлердин басым-

дуулугу Россия Федерациясынын чек ара кызматынын Академиясында билим алган, жогорку окуу жайынын окутуучулук кесиптин ээлери. Ошол себептен борбордо өзүбүздүн билим берүү ыкмаларынан тышкары Россия Федерациясынын алдынкы билим берүү ыкмалары колдонулууда. Алсак, КЖБ улук окутуучусу подполковник Бислан Элебеков азыркы учурда Россия Федерациясынын чек ара Академиясында педагогикалык багыт боюнча илимдин кандидаты илимий даражасын жактоодо. Андан тышкары, борбордогу билим берүү процессине Россия Федерациясынын Кыргызстандагы Ыкчам чек ара тобунун кеңешчилери чоң салымын кошуп келет. Айта кетсек, КЖБ көмөк көрсөтүүдөн тышкары, атайын даярдалган отрядтардын аскер кызматкерлерин да ар тараптуу багыт боюнча окутуп, жардам көрсөтүшүүдө. Белгилей кетүүчү нерсе, КЖБ деле башка окуу жайлардай өзүнүн заманбап техникаларын колдонуп келүүдө, алсак, Эл аралык (БОМКА) уюмдардын жардамы менен борбордо дистанциондук окууга шарт түзүлгөн жана учуру менен Австрия, Латвия өлкөлөрүнүн чек ара тармактарынын окутуучулары, КР Куралдуу Күчтөрүнүн Аскер институтунун курсанттарынын катышуусунда семинарлар жана сабактар уюштурулуп турат. Ошону менен катар эле борбордун окутуучулары тажрыйба алмашуу максатында Россиянын, Өзбекстандын, Тажикстандын жана Латвиянын аскер окуу жайларына барып ар тараптуу семинарларга катышып билим тажрыйбасын жогорулатышууда.

– Замандын талабына ылайык чыныгы кесипкөй болуу бир нече тил билүүнү талап кылууда, бул жаатта кандай иштер жүргүзүлүүдө?

– Баарыбызга белгилүү болгондой, чек арачылар Кыргызстанга келген конокторду биринчилерден болуп тосуп алышат эмеспи. Ошондуктан, чек арачылар замандын талабына ылайык чет тилдерин билүүгө тийиш. Азыркы учурда КЖБ окутуучулар жамааты жана көзөмөл өткөрүү жайларынын аскер кызматкерлери менен англис тили сабагы уюштурулуп өткөрүлүп келүүдө. Андан тышкары, Ош МУ мугалимдеринин катышуусунда кыргыз тилин өркүндөтүү боюнча сабактар өтүүдө.

– Аталган борбор жөнүндө сөз болгондо Кинология борборунун ишине кызыкдар болгондор көп, себеби, адамды окутуу бир тең, айбанды “кесипке” үйрөтүү кыйын иш эмеспи, ушул боюнча айта кетсеңиз?

– Жарандарыбыз чек арасы деген кесипти ойлогондо, сөзсүз түрдө кызматтык ит менен бирге жашыл түстөгү аскер кийимин кийген аскер кызматкерлерин элестетет. Итин жетелеп, дүрбү менен алыска көз чаптырган чек арачынын элеси-жалпы эле КМШ өлкөлөрүнүн чек арачыларынын элеси сыяктуу. Мамлекеттик чек ара кызматынын жетекчилиги тарабынан кинология борборуна азыркы учурда өтө чоң көңүл бурулууда. Ошол себептен, кинология борборунда өзүнүн ишин мыкты билген аскер кызматкерлери кызматын өтөп келишет. Кинология борборунун башчысы капитан Эрали Жаңыбаев акыркы 8 жылдын ичинде Кыргызстандагы жана өлкөбүздөн сырткары болуп өткөн кинология багыты боюнча мелдештерде алдынкы орундарга ээ болуп келүүдө.

Борбордун бирден-бир максаты чек ара заставаларына жана көзөмөлдөп өткөрүү жайларына кинолордору даярдап берүү. Ошол эле учурда асыл тукум иттердин тукумун көбөйтүү жана аларды чек араны кайтарууга даярдоо. Айта кетсек борбордо үч багытта иттердин даярдыгы өтөт. Атайын-банги, ок дары жана жарыгуучу заттарды табуу багыты боюнча, издөөчү-чек араны бузуучуларды издөө багыты боюнча, кайтаруу-стратегиялык объектилерди кайтаруу багыты боюнча.

– КЖБда акыркы жылдары кандай өзгөрүүлөр, жаңылануулар болду, кандай көйгөйлөр бар?

– Эми жалпысынан өзгөрүүлөргө жана жетишкендерге токтоло кетсек, акыркы жылдары аталган борборубузга МЧК башкармалыгы тарабынан ар тараптуу жардам көрсөтүлүүдө. Белгилей кетсек, КЖ борборунда чек ара тактикасы боюнча окуу-талаа аянтчасы курулган, бул да

болсо чек арачыларды даярдоо учурунда билим өркүндөтүүгө жардам берет. Андан тышкары, мурда КЖБ 45 минутадан 1 сабак өткөрүлсө, учурда жогорку окуу жайларындай 90 минуталык сабактар өткөрүлөт. Ошол эле учурда борбордун китепканасында керектелүүчү китептердин жана нускамалардын азыгына байланыштуу план-конспект түзүүдөн методикалык иштеп чыгууга өткөн. Айта кетчү нерсе, Бишкек шаарындагы КР КК Аскер институту менен дистанциондук сабактар өткөрүлүп келет. Алсак, КЖБ жыйын өтүү учурунда 1 адисти борбордук аппараттан чакыртып отурбай эле сабак өтсө болот. Эң алгачкы кадамды Бириккен Улуттар Уюмунун, БОМКА/КАДАП программасы баштап өзүнүн зор салымын кошту. Бул уюмдун жардамы менен заманбап талаптарга жооп берген компьютер жана башка техникалар менен класстар жабдылды, КЖБ мугалимдери чет мамлекеттерде заманбап деңгээлдеги билимдерди алып келди. Мекеменин имараттары кайра оңдолуп, жабдылып бирикмелерден, бөлүктөрдөн курстук окууга келген офицер, прапорщиктер жана сержанттарга заманбап, ыңгайлуу шарттар түзүлдү.

10 жылдын ичинде КЖБ 1000 ден ашык офицер, 900 дөй прапорщик жана 1500 жакын келишим менен кызмат өтөгөн аскер кызматкерлери билим деңгээлин жогорулатып, тиешелүү күбөлүк, сертификаттарга ээ болушкан. 2012-жылдан баштап жаңы аскердик реформанын негизинде, жогорку билими бар 420 нөөмөттүү аскер кызматкерлери бир айлык курстан өтүп, биринчи офицердик наам ыйгарылган. Мындан тышкары, биздин борбордо квалификациясын жогорулатып билим алган офицерлер, азыркы учурда МЧК башкармалыктарында, аскер бирикмелеринде жана бөлүктөрүндө жетектөөчү кызматтарда кызматтык милдеттерин аткарышууда. КЖБ Мамлекеттик чек ара кызматынын койгон талаптарын так жана туура аткарып, жетекчиликтин ишенимине ээ экендигин билгизет.

Квалификацияны жогорулатуу борбору түзүлгөндөн баштап басып өткөн жолу татаал болуп, дал келбестиктер орун алган күндө да, КЖБ жетекчилиги жана жааматы милдеттерин өз убагында так аткарып, туура жол менен заманбап талабына ылайык Мамлекеттик чек ара кызматына, чек арачыларды даярдоодогу зарылчылыгын далилдеди.

Көйгөй катары белгилей кетчү нерсе, КЖБ окуу класстарынын жана жатакананын тардыгы, дегенин, бир класс 35-40 аскер кызматкери не ылайыкташкан болсо, жатакана 50-60 аскер кызматкери не ылайыкташкан.

– Ар бир кесипте мыктылардын мыктылары болот эмеспи...

– Офицер деген наамды алып жүрүү оор жана жоопкерчиликтүү, ал канчалык эрдик жасабасын офицерди башынан сылап, жылуу сөз айтпайсың. Албетте, “атын атаса-куту сүйүнөт” демекчи. КЖБ кесибинин мыктысы болгон аскер кызматкерлери арбын. Алардын айрымдарын гана атай кетсем, жакында салтанаттуу түрдө белгиленген борборубуздун 13 жылдыгында борбордун чек ара ишмердиги боюнча даярдоо курсунун улук офицери подполковник Аскарбек Эрмекбаев, кинология курсунун врач-ветеринары улук лейтенант Сүйүнбек Шамшиев, борбордун кенже адистерди даярдоо курсунун старшинасы, прапорщик Адылбек Акматов, борбордун коменданттык взводунун санитардык нускоочусу сержант Гүлүйпа Көчөрөва жана борбордун коменданттык взводунун камсыздоо тобунун жылуулук чарбасынын электриги жарандык кызматкер Абдуллажан Мамажановтор Россия Федерациясынын Кыргызстандагы Ыкчам чек ара тобунун башчысынын атынан алкыш барагына татыктуу болушту.

Мен да учурдан пайдаланып, өздүк курамдын эң маанилүү майрамы-Квалификацияны жогорулатуу борборунун түзүлүү күнү менен куттуктайм!

КЖБ өздүк курамына чың ден-соолук, үй-бүлөлүк бакыт, ачык асман, Мекен үчүн деген ыйык кызматында жаңы жетишкендиктерди, ийгиликтерди каалаймын!

– Маегиңиз үчүн рахмат. Түйшүктүү ишиниздерге ийгиликтерди каалайбыз.

Ардагер чек арачы, отставкадагы полковник Келгенбай Кооманов:

“ЧЫГАРМАМ ЖҮРӨКТӨРДӨН ТҮНӨК ТАПСА...”

– Келгенбай Кооманович, алгачкы сөздү окурмандарга өзүңүздү тааныштыруудан баштайлы...

– Ар бир адам үчүн “туулган жердин топурагы алтын” дегендей, мен туулуп өскөн айылым жөнүндө сөз болгондо анын сулуу табияты, атактуу инсандары менен ар дайым сыймыктанам. Мен 1956-жылдын 2-декабрында Ысык-Көл облусунун Талды-Суу айылында жарык дүйнөгө келиптим. Биздин айыл кереметүү Ысык-Көлдүн күн чыгышында, тоо этегинде орун алган. Тоо башынан алгачкы күндүн нурлары чачылганда, тоонун сыдырым жели жүзүндөн аймалаганда, түркүн чөптөр менен гүлдөрдүн жыпар жыты аңкыганда, мага бир өзүнчө бейиштин бир бурчундай сезилчү. Балалыгым да ушул айылда өттү.

Биздин айылда 19-кылымдын башынан бери орус калкы көп жашагандыгына байланыштуу, биздин айылдын өсүп өнүгүшүнө жана айылыбыздан көп атактуулардын чыгышына, көпчүлүк тургундарынын билимдүү болушуна чоң түрткү болгон. Менин билим алган мектебим, жердешибиз, кыргыз адабиятына алгачкы болуп чыйыр салгандарды бири жазуучу Мукай Элебаевдин ысымын алып жүрөт. Жүз жылдык тарыхы бар мектебибиз, 1989-жылкы статистикалык маалымат боюнча 30 ашык илимдин кандидаттарын жана докторлорун тарбиялап өстүргөн.

Менин аскер адамы болуп калышыма агам Абдыбек түрткү болгон, анткени агам 1965-жылы Ташкент шаарындагы жогорку аскердик окуу жайды артыкчылык диплому менен бүтүргөн. Ал Орто Азия аскердик округунда кызмат өтөп, ардактуу эс алууга чыккандан кийин дагы Душанбе облусунда ДОСААФтын төргасы болуп көп жыл иштеген. Агам отпускага келгенде мага өзүнчө эле майрам эле. Анын курсанттык формасына өзгөчө суктанып, фуражкасын кийип “байке, мен да Ташкенттен окуйм” дечүмүн. Мектепти аяктап, кесип тандоо мезгили да келди. Аскер адамы болом деген тилегим башка окууга тапшырганга жол бербеди. Агамдын кеңеши боюнча бир чечимге келип, Советтик армиянын катарында кызмат өтөөгө кеттим. Абдыбек агам “биздин Курган-Тюбе шаарындагы мотоаткычтар полкунда кызмат өтөйсүң” дегенине көнбөй, “аскер комиссариаты кайда жибер-

се ошол жакка барам” деп көрдүм. Аскер комиссариаты мени Забайкалье аскердик округунун Улан-Уде шаарына аскердик кызмат өтөөгө жөнөттү. Забайкальенин 45 градус суугу, жайкысын тынымсыз талаган чымын- чиркейи да менин аскер адамы болом деген ой-максатымды буза алган жок. Адамда темирдей бекем эрк болсо ойлогон ой максатына сөзсүз жетет. Максатына жетүү үчүн алдыга умтулуу, эрки күчтүү болушу керектигине мени көркөм адабий китептер тарбиялады. Дегеним, мектепте окуп жүргөндө адабий китептерди көп окудум. Менин берилип окуган китептерим «Бородино» «Петр биринчи», бир канча жолу кызыгуу менен окуган легендарлуу Советтик чек арачы Карацупанын «Из кубар», Жюль Верндин «Сырдуу аралы», атактуу авиаконструктор

Яковлевдин «Өмүр максаты», Н.Островскийдин «Болот кантип курчуду» деген китептери болгон.

Мени чоңойтуп өстүргөн чоң энем билими жок болсо дагы акылы тунук адам эле. “Балам, илим-ийне менен кудук казганга барабар, ошол үчүн жакшы окуп, терең билим ал дечү. Ошентип, беттегенимди бербей, көгөрүп жүрүп Ленинград шаарындагы СССР ИИМ ички аскерлеринин ВЛКСМдин 60 жылдыгы атындагы жогору-саясий окуу жайын ийгиликтүү бүтүрдүм. Аскердик кызматымда катардагы жоокерден баштап башкармалыктын жетекчилигине чейинки кызматтарды басып өтүм, берген антыма бекем туруп абийирдүүлүк менен аткардым.

– 2017-жылы «Карегимде Мекен чеги» аттуу чакан китебиниз жарык көрдү. Аскер темасына кайрылууга, дегеле бул чыгарманы жаратууга эмне түрткү болду, китептин жаралуу тарыхына токтоло кетсениз.

– Менин чыгармачылык жолум мектептеги окуучулук курагымда эле башталган, анткени, класстын дубал газетасын чыгарчумун. Ал эми аскерде жүргөндө аскердик баракчаны чыгарып жүрдүм. Айрыкча, чыгармачылык өнөрүм Ленинградта окуп жүргөндө өркүндөдү десем жаңылышпаймын. Доклад, лекция, очерктерди кандай жазышты бизге Ленинградтын адабият институтунун күчтүү мугалимдери окутушту. СССРдин аскердик-саясий жогорку окуу жайларында командирлердин саясий тарбия иштери боюнча орун басарлары терең билимдүү офицер болушубузга абдан чоң көңүл бурушкан. “Коммунисттик партиянын идеяларын, чечимдерин аскердик бөлүктө ишке ашырчу адамдар силерсиңер” деп, оратордук искусство, өздүк курам менен партиялык-саясий иш деген сабактардан бизди окутуучулар аябай кыйнашчу. Полковник В. Иванов, полковник Л.Зеличенко, подполковник Кузменко, майор Ж. Калиакпаров сыяктуу менин насаатчыларыма, устаттарыма терең ыраазымын, алар мага көп нерсени үйрөттү. 1990-жылдардан баштап кыскача аңгеме, очерктерди жазып жүрдүм. 2007-жылы ардактуу эс алууга чыккандан баштап көлөмдүү чыгармаларды жазганга аттандым. 2010-жылы “Апийим гүлү” аттуу биринчи көлөмдүү көркөм чыгарма жарык көрдү.

Бул детектив-повестти жазууда 1970-жылдары милицияда наркобизнеске каршы күрөшүү бөлүмдөрүндө иштеген ардагерлерден көп маалымат алдым. Ошол жылдары 10-15 жыл түрмөдө отурган наркокурьерлер менен да сүйлөшүүгө туура келди. Көркөм чыгармада жашоо-турмуштан алынган фактылар жок болсо жомокко айланып калат. 1972-жылга чейин республикабыздын көпчүлүк облустарында апийим айдалган. 1972-жылы ООндун чечими чыккандан кийин СССР территориясында да апийим айдоого тыюу салынган. Кыргызстанда апийим айдалган жылдары көп адамдар апийим уурдап сатканы үчүн соттолгон. Бул китеп чыныгы жашоо турмуштан алынгандыктан окурмандардан көп жылуу пикирлерди угуп, беш жылдык аракетим текке кетпегенине кубандым.

Чыгыш даанышманы Фирдосинин жакшы сөзү бар, “Бул жашоодо бардыгы унутулат, бирок адамдардын жакшы чыгармалары, иштери түбөлүккө жашайт” деген. Анын сыңары, менин чыгармам да окурмандардын жүрөгүнөн түнөк тапса деген тилектемин.

“Карегимде Мекен чеги” аттуу чыгармам жөн эле жерден жаралган жок. Көп изденүүлөр, архивдик материалдарды чогултуудан кийин жарык көрдү. Кыргызстанда акыркы жолу чек арачылар жөнүндө 1966-жылы Улуу Ата-Мекендик согуштун катышуучусу, чек арачы Дженчороевдин «Записки фронтового пограничника» деген китеби жарык көргөн. Мен биздин жазуучуларды аскердик тематикада китеп жазган жок деп күнөөлөй албайм. Себеби, аскер тематикасында көркөм чыгарма жазыш өтө оор. Аскер тематикасында көркөм чыгарманы аскердик жашоонун ысыгына күйүп суугуна тонуп, бардыгын башынан өткөргөн гана адам жаза алат. Китепте аскердик жашоонун нукура чындыгы чагылдырылбаса, анда ал китеп өз окурманын таппайт. «Карегимде Мекен чеги» жазуу учурунда мен бир жыл архивдик материалдарды чогулттым. Китептеги көпчүлүк окуялар Афганистанда болгондугуна байланыштуу, бул өлкөнүн географиясы, салты үрп-адаттары тууралуу көп китептерди окууга туура келди. Бул китепти окуган адамдар “сиз Афганистанда канча жыл болдуңуз эле” дейт? Мен “бир да күн болгон эмесмин” деймин. “Анда эмне үчүн ошол жерде кызмат кылгандай жазып жатасыз” дешет. Афганистандагы окуяларды чагылдырууга маркум Сталбек Амантурович Асакаев башында турган афганчылар көп жардам берди. Негизинен, бул китепти жазуу үчүн пенсияга чыккандан баштап материал топтой баштагамын.

– Албетте, аталган китептин жаштар үчүн тарбиялык мааниси зор. Ушул тарбия маселесине кеңири токтоло кетсениз...

– Туура айтасыз, бул китептин өсүп келе жаткан муундарга тарбиялык мааниси зор. Анткени, азыркы ааламдашуу заманында маалыматтык согуш күч алган, эгер биз атаандаштарыбызга маалыматтык согушту уттурсак, анда биздин мамлекет катары келечегибиз бүдөмүк болуп калат. Көпчүлүк чоң мамлекеттердин өздөрүнүн идеологиясын бизге таңуулап, кыргыздын кылым карыткан рух-дөөлөттөрүн, салттарын жаштардын аң-сезимдеринен жок кылууга аракет кылышууда.

Бүгүнкү биздин жашоо турмушубуз тууралуу кыргыз элинин XIII-кылымдагы ойчул даанышманы Кетбука жакшы жазган:

Салкын тоону кыян жууп салт

бузулат сак болгун,

Намыс түгөп, ар түгөп, нарк

бузулат сак болгун

Калыс сөзүн айта албай, калк

бузулат сак болгун.

Кылгылыкты кыргызга кылган

качат сак болгун.

Кудуреттүү элдерге кул болосуң сак болгун.

Жаштарыбыздын жан дүйнөсүнө ыймандуулуктун, улуттук рух дөөлөттөрүн үрөнүн сээп, терең билим, татыктуу тарбия берип. турмуштагы терс көрүнүштөрдөн сактоо ар бир кыргыздын ыйык милдети. Бул маанилүү ишти создуктурбай колго алуу, аны турмуш чындыгына айлантууга азыр да кеч эмес. Биз Манас бабабыздын осуяттарын иш жүзүнө ашырып Кыргыз мамлекетин көздүн карегиндей сактап, ар бир бирибиз кан жаныбызды аябай өлкөбүздүн өсүп өнүгүшү үчүн кызмат кылсак Манас бабабыздын арбагы ыраазы болот.

– Сиздин оюнузча, бүгүнкү күндө Кыргызстандын чек арасын коргоо жаатында кандай күнгөй-тескейлер бар?

– Өлкөбүздүн мекен чегин коргоо жаатында көйгөйлөр арбын десек болот. Азыркы учурда бул көйгөлөрдүн эң эле орчундуусу чек арадагы коңшу мамлекеттер менен чек араны аныктоо маселеси. Бул маселени чечүү коңшу мамлекеттин жетекчилери менен бир чечимге келүүнү, мамлекет башчыларынан саясий эркти талап кылат.

Экинчи маселе, чек ара аскерлибизге коңшу мамлекеттердей материалдык-техникалык жактан жакшы колдоо көрсөтө албай жатабыз. Себеби, бардыгы кайра эле республикабыздын бюджетине, акча-каражатына келип такалат.

Үчүнчү маселе, чек арачылардын айлык маяналарын жок дегенде 50 пайызга көтөрүү, анткени бардыгы кымбаттап инфляция жүрүп жатат. Акыркы жолу чек арачылардын айлыгы 2013-жылы жогорулатылган. Россияда кризис болуп жатса да чек арачыларга жакшы материалдык колдоолор көрсөтүлүп жатат. Коңшу Тажикстанда да чек арачыларга материалдык колдоо көрсөтүү боюнча бир топ алгылыктуу иштер жасалып жатканын угуп жатабыз.

Төртүнчү маселе, эксперимент катары Казакстан менен болгон чек араны полициялык ыкма менен кайтарууга өткөрүү. Бул ыкма Кытайда батыш Европада жакшы натыйжасын берди. Материалдык каражаттар аскердик ыкмага караганда аз сарпталып, эффективдүүлүгү жогорулайт.

Бизди, ардагерлерди, чек ара жаатында болуп жаткан ар бир көйгөй тынчсыздандырып келет. Биз да чек ара жаатында болуп жаткан жаңыланууларга кошо кубанып, көйгөйлөр жаралса сары-санаа тартабыз. Чек арабыздын ар дайым бекем болушун тилейбиз, ошондуктан соз соңунда чек арачыларга кааларым ар дайым Ала-Тообуздай бийик болушсун, Ысык-Көлдөй терең, Сары-Өзөн-Чүйдөй кенен болушсун, Оштун ак пахтасындай ак болушсун, Нарын дарыясындай шар болуп ар дайым бар болушсун. Бөөдө кырсыктан тышкары болуп, өздүк курамда жоготуулар болбосун.

– Маанилүү маек куруп бергениңиз үчүн ыраазылык билдиребиз. Сиздин калеминизге таандык дагы жаңы чыгармаларды күтөбүз.

НАКАЗАНИЕ ЗА ПРЕСТУПЛЕНИЕ - НЕМИНУЕМО

Военная прокуратура Кыргызской Республики проводит значительную профилактическую работу среди военнослужащих Вооруженных Сил Кыргызской Республики, но, тем не менее, военные прокуроры констатируют, что только за 9 месяцев 2018 года суды первой инстанции рассмотрели более 100 уголовных дел, апелляционные инстанции – более 30, а кассационные инстанции – более 15 уголовных дел. По всем этим делам государственное обвинение поддерживалось сотрудниками Военной прокуратуры республики.

Суды первой инстанции вынесли обвинительные приговоры по 66% от общего количества рассмотренных уголовных дел. Остальные дела были прекращены по нереабилитирующим основаниям либо находятся на стадии рассмотрения.

Стоит отметить, что участие прокуроров в рассмотрении уголовных дел является одним из приоритетных направлений деятельности органов военной прокуратуры. Решающим фактором в обеспечении неотвратимости наказания за совершенное преступление, конечно же, является активная позиция и профессионализм государственного обвинителя.

При этом государственные обвинители обязаны установить фактические обстоятельства дела для того, чтобы суд вынес законное, обоснованное и справедливое решение. На военных прокурорах лежит высокая ответственность, ведь в их руках судьбы военнослужащих. Требования к государственным обвинителям предъявляют жесткие: они обязаны строго соблюдать нормы профессиональной этики, служебную дисциплину при реализации предоставленных полномочий по поддержанию государственного обвинения в судах.

Определив свою позицию относительно наказания, прокурор обязан руководствоваться требованиями закона о его соразмерности и справедливости с учетом характера и степени общественной опасности преступления, личности виновного, а также обстоятельств, смягчающих либо отягчающих его ответственность.

Особое внимание в Военной прокуратуре уделяют преступлениям коррупционной направленности и делам, вызвавшим широкий общественный резонанс. В этом случае государственное обвинение поддерживается лично военными прокурорами гарнизонов и

их заместителями. Совершая преступление, человек всегда должен помнить о неотвратимости наказания за него.

Рассмотрение некоторых уголовных дел может длиться несколько лет: все это время прокуроры готовят доказательную базу, определяют вину военнослужащего, совершившего преступление.

К примеру, дело о присвоении и растрате материальных средств. Как указано в уголовном деле, начальник склада ГСМ в/ч 2063 ГПС КР прапорщик К.К. с 14 апреля 2012 года по 14 октября 2016 года присвоил и растратил на свои нужды 107 бочек «БС-200», 170 бочек «БС-100» и 198 бочек «КС-20», тем самым причинив государству ущерб на сумму 1 467 923 сом. Приговором Ленинского районного суда г.Бишкек от 9 февраля 2018 года К.К. признан виновным по ст.171 ч.4 п.2 УК Кыргызской Республики и ему назначено наказание в виде 5-ти лет лишения свободы с отбыванием в колонии усиленного режима, с лишением занимать должности в Вооруженных Силах КР сроком на 3 года. Причиненный ущерб возмещен полностью.

Другое уголовное дело было заведено в

отношении старшины 2 ОПСО МЧС КР по Жалал-Абадской области прапорщика М.Ж. Военная прокуратура выявила, что 10 июня 2018 года примерно в 5 часов утра прапорщик М.Ж. в состоянии алкогольного опьянения поднял 9 военнослужащих срочной службы, спавших в это время в казарме и, приказав принять стойку «упор лежа», избил их.

Приговором Таш-Кумырского городского суда Жалал-Абадской области от 6 сентября 2018 года М.Ж. признан виновным по ст.305 ч.2 п.3 УК Кыргызской Республики и ему назначено наказание – 5 лет лишения свободы с отбыванием наказания в колонии усиленного режима, с лишением права занимать определенные должности сроком на 3 года.

Наказание за любое преступление – неминует. Иногда человеку удается избежать уголовной ответственности, но страшнее всего – осознание того, что ты совершил преступление, пусть даже об этом не знает никто другой.

Отдел уголовного и гражданского судопроизводства Военной прокуратуры Кыргызской Республики.

НУЖНА ЛИ КЫРГЫЗСТАНУ ЕДИНАЯ ИДЕОЛОГИЯ?

История развитых государств доказывает, что без сильной государственной и национальной идеологии большие империи и государства потерпели крах. История развития человечества показала, что для процветания и развития страны нужна государственная идеология, объединяющая все слои общества и граждан страны.

В последнее время, как в СМИ, так и в научных, общественных кругах все чаще поднимается вопрос об общенациональной идее.

Многие политики, ученые, в том числе граждане, считают, что многие сегодняшние проблемы и беды в республике процветают из-за отсутствия единой общенациональной идеологии. Результатом тому являются наблюдаемые повсеместно негативные факторы, особенно среди молодежи: крайний индивидуализм, разврат, пьянство и наркомания, культ обогащения, утрата патриотических чувств.

Изменилось ли что-либо за прошедшие 27 лет независимости? Стало ли общество более патриотичным? Определенно, нет. Более того, еще четче обозначился либеральный вектор общественного развития.

С точки зрения человека, воспитанного на постулатах Советской Ленинской идеологии, наученного жить под ее влиянием, выскажу свои соображения, не согласующиеся с распространенной точкой зрения о необходимости восстановления государственной идеологии.

Рассмотрим понятие «идеология». В Советском энциклопедическом словаре идеология определяется, как система политических, правовых, нравственных, религиозных, эстетических и философских воззрений, идей, в которых осознаются и оцениваются отношения людей к социально-политической действительности. Особо подчеркивается, что в классовом обществе идеология носит классовый характер, выражая интересы и формируя цели определенных классов, разрабатывается теоретиками класса, идеологами на основе накопленного мыслительного материала. Если проанализировать и сравнить приведенные формулиров-

ки идеологии, можно заметить, что от определения к определению ее содержание как бы выхолащивается. Во времена СССР это была жесткая и плотно сбитая догматичная концепция, в годы перестройки она стала иллюзорной. Сегодня исчезает ее необходимость для представителей государственной власти.

В СМИ постоянно звучит озабоченность отсутствием в стране государственной идеологии, что, якобы, делает невозможным идейно-нравственное воспитание молодого поколения. Действительно ли страна осталась без идеологии? Отнюдь. Просто при формальном отсутствии официальной национальной идеологии в государстве отстаивают свои интересы другие идеологии – религиозные, национальные и т. п.

Анализируя публикуемые в СМИ размышления и взгляды политических деятелей в данном направлении, можно склониться к тому, что находящаяся ныне у власти правящая элита избрала для обоснования проводимых реформ идеологию радикального либерализма, в духе которого развернуто в Кыргызстане культивирование западных либеральных ценностей, стремление утверждения западных идеологических концепций.

Однако специфические ценности либерализма, такие как разрушение институтов семьи, крайний индивидуализм, идеология личного успеха, стимулирование утраты народом национальных традиций и обычаев вступают в противоречие с традиционными кыргызскими национальными ценностями: коллективизмом, взаимопониманием, принципиальностью, взаимовыручкой, уважением к традиционным религиям, веротерпимостью и духовностью.

Подавляющую часть общества начинает раздражать засилье низкопробного американского и западного кино на кыргызском телевидении. В них пропагандируется культ насилия, жестокости, порнография, идея о том, что человек – раб богатства и денег. Тем самым наносится непоправимый урон идейно-нравственному развитию подрастающего поколения. На первый взгляд, эта идеологи-

ческая экспансия Запада и Америки происходит сама собой, стихийно, в русле рыночных отношений.

Однако на самом деле это явление относится к идеологическому сопровождению реформ в экономике. Если мы хотим сохранить свои национальные традиции, обычаи и менталитет народа, должны бороться всем миром против идеологической экспансии Запада и Америки. Если на уровне государства не будем противостоять идеологии Запада и Америки, нас не простит дух великого Манаса. Недаром на весь мир заявляют отдельные политики, наподобие Сбигнева Бжезинского, что через 50 лет не будет нации кыргызов. От них не отстают российские политологи. Некто Андриан Мигранян дошел до того, что разделит Кыргызстан на части: юг отдать Узбекистану, север – Казахстану.

Я думаю и надеюсь, что американизм плохо приживется на кыргызской почве. И не только потому, что не соответствует менталитету народа, его национальным и религиозным традициям, но главным образом потому, что по сути, является олигархической идеологией ограниченного круга богатых космополитов, открыто не демонстрирующих свои взгляды и интересы.

Станет ли либеральная идеология американского типа общепринятой в Кыргызстане? Вероятнее всего, нет. В нашем правительстве не все закоренелые западники, очень много патриотов, отстаивающих национальные интересы народа и государства. И так называемые либерально-демократические ценности на этом не проходят. Отдельные политики открыто противодействуют чужеродному насилию над сознанием кыргызов, ведь у Кыргызстана – другая история, а у его народа – другая ментальность. Даже физико-географические условия нашей страны, хотя бы на уровне инстинкта самосохранения нации, не позволят принять американские ценности и образ жизни в качестве примера для подражания. Есть, правда, опасность того, что по мере расслоения общества по имущественному признаку произойдет и расхождение его нравственных

ценностей. Как это уже было в истории многих государств, богатые будут молиться на Европу и Америку, остальные – придерживаться наших национальных традиционных взглядов и духовных ценностей.

Противоречие между декларируемой либеральной идеологией и традиционными и национальными ориентирами способствует порождению националистических идеологий и партий. В республике имеются попытки синтезировать основные направления патриотической мысли. Этому свидетельство – телепередача «Улутман». И все же пока никто не может предложить того, что послужило бы объединению всех слоев общества.

Мне кажется, объединяющей все ветви власти и обеспечивающей поддержку народа может стать только общая идея. Но сложится ли она сегодня в Кыргызстане? И какой она может быть: общенациональной или национальной идеологией?

Если она возможна, то в качестве реального инструмента, оказывающего влияние на формирование политики, или в качестве абстрактного, ничего не значащего выбора умных рассуждений? Кто будет автором этой идеологии, и по какому принципу будет складываться авторский коллектив? В интересах какого класса она будет формироваться? Думается, ни на один из этих вопросов с ходу не ответить. Возможность формирования единой идеологии сегодня выглядит делом недостижимым по чисто объективным причинам. Общество расколото по доходам и отношению к средствам производства.

Если в СССР государственная идеология опиралась на социалистическую экономику с ее общенациональной собственностью, то нынешняя, преимущественно рыночная экономика, направленная на максимальное получение прибылей, может породить в качестве идеологии только прагматизм. К сожалению, уже сейчас между бедными и богатыми слоями общества образовалась такая пропасть, которую не соединит никакой мостик в виде идеологии. Более того, при сохранении существующего сектора социально-экономического развития страны значительная часть населения станет перед угрозой выживания. В рыночных условиях экономический рост не подразумевает соответствующее повышение материального уровня во всех слоях общества, в результате этого роста социальные диспро-

порции не исчезнут, они могут даже увеличиться. Богатые станут еще богаче, а бедные еще беднее.

В основу объединяющей общественной идеологии могла бы быть положена идея социальной справедливости, которая сегодня по понятным причинам неприемлема. Поэтому в условиях хронического недоверия к власти после управления страной А. Акаева, и Бакиева К. при отсутствии согласия в обществе общенациональная идеология, на мой взгляд, ничего не даст.

Кроме того, развитие политической системы приведет к созданию в будущем нескольких общенациональных политических партий. Предполагается, что они, как это происходит в ряде развитых стран мира, будут сменять друг друга у кормила власти и строить государственную политику на основе своих партийных идеологий.

Выработке единой идеологии, даже если бы она была возможна, препятствует и то обстоятельство, что слишком значительное количество идеологов готово взять на себя груз этой ответственности. Одни из них, идеализируя западные ценности и социально-экономические отношения, рисует оптимистическую картину будущего. Другие, критически оценивая перспективы вхождения Кыргызстана в мировое сообщество, пугают апокалипсисом. СМИ, раскручивая поочередно то представителей первых, то вторых, способны только замутить проблему словесами, переводя ее в область манипулирования общественным сознанием.

Так что, даже при явно существующей общественной востребованности, объединяющей нас идеи, единая идеология в настоящее время невозможна. В нынешнее время многие политики удовлетворены идеологическим многообразием, а фактически отсутствием единой идеи.

Что делать? Очевидно, надо научиться жить в условиях внешне идеологизированного общества, а по существу в обстановке идеологического плюрализма. Всем миром должны противостоять пропаганде идеологии Запада, отстаивать государственно-патриотическую идеологию, базирующуюся на истории кыргызского народа, традиционной общности и коллективизме, веротерпимости, а также национальной исключительности.

Келгенбай Кооманов, полковник запаса.

Ушул жылдын 10-19 сентябрында болуп өткөн XVIII эл аралык "Ысык-Көл спорт оюндары" мелдешинин алкагында кичи футбол боюнча Мамлекеттик чек ара кызматынын курама командасы баш байгени багындырышты.

Кичи-футбол боюнча мелдеш эркектер арасында 4 курак ченинде өтүп, ага 50, 45, 35 жаштан жогору жана 35 жашка чейинки оюнчулар катышуусунда жалпысынан 66 команда катышкан. Чек арачылар курама командасы 35 жашка чейинки курактагы жалпы 24 команда менен ат салышкан.

Чек арачылардын футболдук командасын майор У. Ажибеков жетектеп мыкты оюнчулар: капитан У. Рыскулов, прапорщик А. Кайырбек уулу, прапорщик Э. Таабалдиев, кенже сержант М. Абдыкадыров, Д. Бердишалиев, кенже сержант У. Жээнбек уулу, катардагы жоокер С. Мамбеталиев, катардагы жоокер У. Мирбеков, катардагы жоокер А. Ку-

СПОРТТО ДАЙЫМ АЛДЫДА

батбек уулу менен жеңишти камсыздай алышты.

Оюн тууралуу команданын капитаны майор Ажибеков "Чек арачылардын курама командасы кызыктуу оюн жүргүзүп, сапаттуу оюн көрсөттүк. Финалда Чүй облусунун Сокулук районунун командасы менен беттешип, аларды 4:1 эсебинде жеңип, баш байгеге жеткенибизге

абдан кубанычтамын. Бул жеңиш биз үчүн чек эмес, мындан ары дагы мыкты даярданып, башка мелдештерде дагы мыкты жыйынтыктарды көрсөтөбүз", - деп билдирди.

Ошондой эле Ысык-Көл оюндарынын жүрүшүндө армрестлинг мелдеш боюнча 2029 аскер бөлүгүнүн прапорщиги Н. Качкынов 2-орунду багындырды. Прапорщик Качкынов 75 кг чейинки салмактык категорияда, 14 мамлекеттин 17 катышуучусунун ичинен жакшы жыйынтыкты көрсөтүп, байгелүү орунга илдинди.

Бул жылы XVIII эл аралык "Ысык-Көл спорт оюндарында" 11

өлкөдөн жалпы 1248 спортчу катышты. Оюндардын спорттук программасында аялдар жана эркектер арасында популярдуу болгон спорттун түрлөрү киргизилген, алар: армрестлинг, баскетбол, стритбол, волейбол, аркан тартыш, сууда сүзүү, гира спорту, жеңил атлетика, стол теннис, мас-рестлинг, кичи-футбол, футбол, кум үстүндө футбол, волейбол, күрөш, самбо, сумо күрөшү, жалпы жеңил атлетика жарышы. Андан сырткары «Ысык-Көл баатыры» конкурсунун алкагында: «бука тартыш», «оордуктарды ташуу» (100 кг таш көтөрүү) жана күрөш оюндары кошумча киргизилген.

18- эл аралык Ысык-Көл спорттук оюндарды Кыргызстандын

профсоюздарынын ыктыярдуу дене тарбия-спорт коомунун республикалык кеңеши тарабынан "Азия - кызматташтыктын жана тынчтыктын аймагы" урааны астында өткөрүлдү.

Дагы бир спорттук иш чара Өзбекстандын Ташкент шаарында 2018-жылдын 8-сентябрынан 14-сентябрына чейин КМШга мүчө-мамлекеттердин достук мамиледеги аскерлеринин XIII Спартакиадасынын алкагында "Аскердик кармашып урушу" боюнча чемпионат өткөрүлдү.

Аталган чемпионатта 6 өлкө катышып, Кыргыз Республикасынын Куралдуу Күчтөрүнүн курама командасы - III орунду ээледи. Ал курама команданын ичинде КР Мамлекеттик чек ара кызматынан 3 аскер кызматкери катышып ар бири өз салмактары боюнча байгелүү орундарга ээ болушту. Биздин таланттуу мушкерлер 2052 аскер бөлүгүнүн аскер кызматкери, прапорщик П. Райим уулу 75 кг чейинки салмакта III-орунду ээлесе, ушул эле аскердик бөлүктүн аскер кызматкери, лейтенант А. Олжобаев 85 кг чейинки салмакта атаандаштарын жеңип, III-орунду багындырды. Ал эми 2025 аскер бөлүгүнүн аскер кызматкери, прапорщик А. Асыкбеков 90 кг чейинки салмакта ат салышып, сыймыктуу III-орунду ээлей алды.

Эл аралык спорттук иш-чарага Армения, Беларусия, Казахстан, Россия, Тажикстан жана Өзбекстан мамлекеттери катышкан. Жыйынтыгында командалык биринчиликти Өзбекстан аскерлери, экинчи орунду Россия ээледи.

Мындай эл аралык чемпионаттарда Кыргызстандын чек арачыларынын атын даңазалаган спорт чеберлерин ведомствонун жетекчилиги ыраазычылыгын билдирди.

С. Абдыкариева.

Чек арачы чепке бек!

Ырдын автору

Ардагер чек арачы Курманбет Абдыманов.

Эгемендүү майрамыбыз кут болсун,
Эр Манастын эл-жерине кут консун!
Ишке ашып ой-тилеги, максаты,
Ырыс ташып, кырманьна дан толсун!

Ойлонбосун чек арасы жөнүндө,
Кайгы санаа болбосо экен элимде.
Элдин камын, жердин камын ойлогон,
Күн да, түн да чек арачы чебинде.

Күндүр, түндүр чек арада түшүк көп,
Чек арчы жерин коргойт элим деп.
Эр жүрөктүү чек арачы турганда,
Эл ишенимин чек арабыз чептен бек.

Чек арачы түйшүк көп деп эринбейт,
Чек арачы эл-журтунун камын жейт.
Майрамдасын бейкуттукта элибиз,
Чек арачы бир кадамга чегинбейт!

Атам, апам жана мен – спорттук үй-бүлөөбүз!

КР МЧКнын Башкы штабынын Чек ара кайтаруу башкы башкармалыгынын улук офицери майор Руслан Мамыркановдун үй-бүлөөсү жыл сайын өтүүчү «Атам, апам жана мен – спорттук үй-бүлөөбүз» аттуу спартакиадада байгелүү орундарга ээ болду.

Үй-бүлөөлүк спартакиаданы 9-сентябрда Бишкек шаарындагы "Азия Молл" соода борбору уюштурган. Спорттук иш-чарага 30дан ашык үй-бүлөө катышып, анда ата-энелери менен бирге 7 жаштан 13 жашка чейинки өспүрүмдөр ар түрдүү мелдештерде күч сынашты.

Уюштуруучулар ата-энелер үчүн өз алдынча жана чогуу үй-бүлөөлүк таймаштарга катышканга мүмкүнчүлүк түзүшкөн.

Мелдештин жүрүшүндө майор Мамырканов жубайы Асел жана 9 жашар кызы Айсулуу менен "Эң бат кыймылдаган үй-бүлөө" таймашында экинчи

орунду ээлешти. Ал эми "Шамдагай ата" конкурсунда Руслан мырза биринчиликти багындырды.

"Спартакиада абдан кызыктуу жана шаңдуу болгондуктан, бардык катышуучулар жеңишке болгон күчтөрүн жумшашты, буга демөөрчүлөрдүн сыйлыктары дагы түрткү болду окшойт. Мен эки кызым жана жубайым менен дем алыш күндөрүн көңүлдүү өткөрүү максатында бул таймашка катышып калдым. Мындай иш-чаралар үй-бүлөөлүк мамилени чыңдоо менен чоңдорду жана балдарды дени сак жа-

шоого үндөйт", - деди майор Мамырканов.

Таймашка активдүү катышкан Мамыркановдордун үй-бүлөөсү спорттук шаймандар, спорт залына бир айлык абонемент жана куинардык оюн-зоокко чакыруу баракчасы сыйлыктарына ээ болушту.

Белгилей кетсек майор Мамыркановдун жубайы Асел Асырканова дагы чек ара кызматынын Борбордук аппаратында жарандык кызматкер болуп иштейт. Учурда шамдагай жубайлар эки кызды тарбиялоодо.

С. Абдыкариева.